Instytut Pamięci Narodowej - Łódź

https://lodz.ipn.gov.pl/pl6/aktualnosci/91242,Uroczystosc-odsloniecia-tablicy-upamietniajacej-antykomunistyczne-organizacje-ml.html
27.04.2024, 04:01

Uroczystość odsłonięcia tablicy upamiętniającej antykomunistyczne organizacje młodzieżowe – Kalisz, 28 lutego 2020

Za nami kolejna uroczystość w ramach ogólnopolskiego projektu IPN, który ma na celu przypomnienie o powojennej działalności członków młodzieżowego podziemia antykomunistycznego – tytułowego zapomnianego ogniwa w walce o niepodległość Polski.

Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Łodzi, Urząd Miasta Kalisza oraz I Liceum Ogólnokształcące im. Adama Asnyka w Kaliszu zaprosiły 28 lutego 2020 r. na uroczystość odsłonięcia tablicy upamiętniającej członków młodzieżowych organizacji antykomunistycznych: **„Hufce Wolnej Słowiańszczyzny”** i **„Młodzieżowa Organizacja Podziemna – Orzeł”,** działających na terenie Kalisza od lutego do lipca 1948 r. oraz od września do listopada 1952 r.

Organizacje zostały założone przez uczniów ówczesnego Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego im. Adama Asnyka. Po wykryciu przez komunistyczny Urząd Bezpieczeństwa dziewięciu młodych patriotów za działalność na rzecz wolnej Polski zostało skazanych na kilkuletnie wyroki więzienia.

Uroczystość rozpoczęła się mszą św. w intencji uczestników młodzieżowej konspiracji niepodległościowej odprawioną pod przewodnictwem **ks. prałata Adama Modlińskiego** w Katedrze Kaliskiej. Po przejściu na dziedziniec szkoły dokonano odsłonięcia i poświęcenia tablicy.

Następnie uczestnicy wydarzenia przeszli do szkolnej auli, w której miały miejsce okolicznościowe przemówienia i projekcja filmu dokumentalnego „Orły z Asnyka” z serii „Zapomniane historie” (TVP3 Poznań).

W uroczystości udział wzięli przedstawiciele Sejmu RP, władz państwowych i samorządowych, służb mundurowych, organizacji społecznych oraz licznie zgromadzona młodzież szkolna, absolwenci i emerytowani nauczyciele z „Asnyka”. Do zgromadzonych uczestników list okolicznościowy skierował Mateusz Morawiecki, Prezes Rady Ministrów, którego reprezentował **Jan Dziedziczak**, sekretarz stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów. Ze strony Oddziału IPN w Łodzi w uroczystości wziął udział **dr hab. Dariusz Rogut**, dyrektora Oddziału oraz pracownicy Oddziałowego Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa.

Tablica została sfinansowana przez łódzki Oddział IPN w ramach ogólnopolskiej akcji „Polsce Wierni”.

***

„Hufce Wolnej Słowiańszczyzny” – organizacja o charakterze harcerskim działająca od końca lutego do lipca 1948 r. Jej członkami byli uczniowie Gimnazjum im. Adama Asnyka w Kaliszu. Założycielem i dowódcą organizacji był Marek Kiersnowski „Mściwój”. Organizacja miała charakter antykomunistyczny.

W czerwcu 1948 r. M. Kiersnowski wydał odezwę, w której krytycznie odniósł się do formującego się w Polsce systemu komunistycznego oraz sojuszu ze Związkiem Sowieckim. Ponadto członkowie organizacji wydawali odezwy i ulotki, w których głosili, iż Polska w 1945 r. nie odzyskała niepodległości, a okupacja niemiecka została zamieniona na okupację stalinowską.

Organizacja miała strukturę zorganizowaną. Zarząd Główny tworzyli: Marek Kiersnowski – przewodniczący, Jerzy Górny – sekretarz oraz Jan Milewski – skarbnik. Ponadto do organizacji należeli: Sławomir Pietrzak „Sławomir", Jerzy Cichecki „Kazimierz", Hieronim Świtalski „Stanisław". Opracowano zasady przynależności do organizacji oraz tekst przysięgi.

Jako cel swego działania członkowie HWS wyznaczyli kolportaż ulotek o treści antykomunistycznej nawołujących do zorganizowania powstania zbrojnego. Planowano także przeprowadzenie szkoleń wojskowe i polityczne wśród członków, aby w przyszłości opanować centrale telefoniczną, pocztę i elektrownię.

„Hufce Wolnej Słowiańszczyzny" zostały rozbite na początku lipca 1948 r. po aresztowaniu dowódcy „Mściwoja" oraz: J. Milewskiego, S. Pietrzaka i H. Świtalskiego. Kolejnych działaczy aresztowano na początku listopada 1948 r. W czasie śledztwa zostali osadzeni najpierw w celach PUBP w Kaliszu, a następnie w kaliskim więzieniu.

7 września 1949 r. podczas sesji wyjazdowej w Kaliszu Wojskowy Sąd Rejonowy w Poznaniu skazał pięciu uczniów Gimnazjum im. Adama Asnyka na kary więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych: Marek Kiersnowski (6 lat więzienia), Jan Milewski, Sławomir Pietrzak, Jerzy Cichecki, Hieronim Świtalski (1,5 roku więzienia) za udział w nielegalnej organizacji, dążenia do obalenia ustroju państwa Polskiego, wydawanie instrukcji, rozkazów o odezw o treści antypaństwowej i „antysojuszniczej" ze Związkiem Sowieckim.

Młodzieżowa Organizacja Podziemna „Orzeł" – działała od września do listopada 1952 r. na terenie Liceum im. Adama Asnyka w Kaliszu. Założycielem i dowódcą organizacji był Jerzy Ściesiek „Witek".

Członkowie „Orła" rekrutowali się z organizacji harcerskich i przykościelnych. Organizacja podzielona była na oddziały i grupy, jej członkowie byli zorganizowani na wzór wojskowy.

Dowódca i szef sztabu: Jerzy Ściesiek, zastępca i kierownik akcji bojowych – Henryk John, kierownik wywiadu – Jerzy Pawlak, dowódcy oddziałów: Jerzy Kamiński, Jerzy Rutkowski, Zbigniew Opszała. Ponadto członkami organizacji byli: Zdzisław Prus, Jan Mączyński, Józef Miklikowski, Juliusz Kowalski, Aleksander Wlazło, Leszek Burchacki, Tomasz Sikora, Kazimierz Banaszkiewicz. W fazie rozwoju organizacja skupiała się na pozyskiwaniu nowych członków, gromadzenia materiałów i sprzętu drukarskiego do kolportażu ulotek oraz części do wykonania radiostacji, sporządzenie planów miasta Kalisza. Planowano także przeprowadzenie akcji bojowych, rozbrajania funkcjonariuszy.

W październiku 1952 r. w związku z wyborami do Sejmu PRL wydrukowano 120 ulotek antywyborczych oraz 360 antykomunistycznych. Treść ulotek nawoływała do bojkotu wyborów, wymierzona była także w sojusz PRL i Związku Sowieckiego (Wolność! Niepodległość! Suwerenność!; Dyktatura sowiecka w Polsce prowadzi do zguby, Rokossowski uciekaj do Rosji) Akcja ulotkowa została przeprowadzona jedynie na

Cmentarzu Tynieckim w Kaliszu, pozostałe nie doszły do skutku ze względu na duże rozlokowanie terenu informatorami UB.

3 listopada 1952 r. dokonano aresztowania przywódcy grupy oraz pozostałych członków gremium. 4 listopada wszczęto śledztwo przeciwko działaczom „ Orła”, zakończone 18 marca 1953 r. Proces prowadzony przez Wojskowy Sąd |rejonowy w Poznaniu w dn. 30 marca 1953 r. na sesji wyjazdowej w Kaliszu zakończył się wyrokiem skazującym: J. Ściesiek, H. John – 6 lat więzienia, Jerzy Pawlak – 3,5 roku, Zdzisław Prus – 2 lata.

fot. Patrycja Resel